

- Kan det hele - gør det hele - må ikke det hele

Der er en ildsjæl i os alle. Men de færreste af os er i kontakt med vores indre ildsjæl. Og derfor må vi nøjes med at beundre de ildsjæle, der præger vores foreninger og samfund. De sætter uundgåeligt spor.

Tekst | Stéfan Våse. Foto | Helene Bagger, Sticelbergs Bureau

Vi kommer ikke uden om ildsjælene. For nogle foreninger er de en nødvendighed. For andre er de et nødvendigt onde. I nogle samfund bliver ildsjælene den x-factor, som gør, at samfundet ikke døser hen i et sort hul, men udvikler sig til noget større, bedre og smukkere. I andre samfund bliver ildsjælene manden, der står på en papkasse på Speakers Corner i Hyde Park i London og råber. En masse mennesker hører ham måske, men næste dag er »tossen« glemte.

Ildsjælene er bærere af en ide. Eller som Tommy Krabbe Andersen, foredragsholder, vejleder for ildsjæle og forfatter til

- Alle har potentialet til at være en ildsjæl. Det kan vækkes. Men det kræver, at man griber entusiasmen og lader sig påvirke af det, man gør

Tommy Krabbe Andersen

bogen »Ildsjælens bog«, udtrykker det: Ildsjæle består grundlæggende af tre elementer. Lysten til at give noget, en entusiasme og et kald.

- Det er de tre elementer, der altid indgår i en ildsjæl. Det er opskriften på en ildsjæl, er min erfaring efter at have talt med mange af dem, forklarer han.

Han uddyber, hvad de tre elementer består af. Om at give:

- Man har et forhold til noget, som man giver tid, penge, ressourcer og netværk.

Om entusiasme:

- Man føler og viser entusiasme for det, man gør. At man faktisk er følelsesmæssigt påvirket af det, man gør.

Om kald:

- Der er noget udefra, der harmonerer med det, man går rundt med i sig selv, og man får afløb ved at gøre det, man er en ildsjæl inden for.

Dominique Bouchet, professor ved institut for marketing & management på Syddansk Universitet, har forsket i, hvad der skaber et samfund, og hvilken rolle ildsjæle spiller i den sammenhæng. Og han har denne definition:

- En ildsjæl er udadvendt og vil gerne bidrage til sit lokalområde med stort engagement og forsøger at sikre, at der stadig er liv i lokalområdet. Det er karakteristisk for en ildsjæl, at de er udadvendte, engagerede og har en vision om, hvad de vil.

Skjult potentiale

Selvom Tommy Krabbe Andersen dagligt er i kontakt med mange ildsjæle, har han naturligt nok ikke tal på hvor mange ildsjæle, der er. Han oplever ofte, at når han spørger andre, om de kan nævne en ildsjæl, ryger der hurtigt tre-fire navne ud. Men potentialet er endnu større, mener han:

- Alle har potentialet til at være en ildsjæl. Det kan vækkes. Men det kræver, at man griber entusiasmen og lader sig påvirke af det, man gør, fastslår han.

Derfor er han heller ikke

bange for at sætte tal på, hvor mange *potentielle* ildsjæle, der er i Danmark:

- Potentielt er der mellem fem og seks millioner. Der er rigtig mange ildsjæle, men stadig for få - og for mange har ikke fokus på, hvorfor de er ildsjæle og hvilken betydning, det har for dem, konstaterer han.

Langt de fleste har ikke vækket deres indre ildsjæl, og derfor er der stor forskel på ildsjæle og »resten«.

- Der er nogle, som skal sættes i gang eller mærke, at andre er engageret i det, før de går i gang. Ildsjæle har ikke brug for det. De vil starte. De kan ikke lade være. De brænder for det. Og så virker de inspirerende og får fat i andre mennesker, vurderer Dominique Bouchet.

Han fortæller, at andre kan minde om ildsjæle på arbejdet eller i hjemmet. De kan eksempelvis være meget optaget af at skabe aktiviteter for deres børn, eller de er engagerede i en hobby.

- Men de fungerer ikke på samme måde sammen med andre, og derfor ændrer de ikke på det lokale fællesskab, fastslår

Dominique Bouchet og fortsætter:

- Dem, man kalder ildsjæle, ser man også som nogle, der gør noget for det, der er fælles. De andre tænker ikke så meget over det i hverdagen, de er ikke så entusiastiske, de følger blot med. Ildsjæle svarer til igangsættere.

Samfund for ildsjæle

Ligesom med igangsættere sættes ildsjæle også i gang af en god ide. Men hvordan det samfund, hvori ildsjælene dukker op, ser ud, har Dominique Bouchet ikke noget godt svar på.

- Man kan ikke give et generelt svar. Det afhænger af et steds historie og de kræfter, der er i gang. Der kan være samfund, hvor man går så meget op i ritualerne, at man skal møde op til det, der allerede foregår, og det dræber faktisk muligheden for en ildsjæl, fordi han eller hun adskiller sig for meget fra de andre.

Han mener også, at der findes samfund, hvor der måske kunne være behov for forandringer, og under normale omstændigheder ville det vække en

– Et samfund uden ildsjæle er som regel et samfund, der giver mindre plads til fornyelse. Alle ser hinanden an for at se, om de gør noget forkert.

Dominique Bouchet

ildsjæl. Men på grund af samfundet får ildsjælen ganske enkelt ikke plads.

– Der er nogle samfund, hvor ildsjæle ikke kan komme til. Der er nogle lokale ritualer, love eller normer, som gør, at ildsjæle bliver holdt nede. Og der kan være andre samfund, hvor der ikke sker så meget. Men så kan det være, at der kommer en ildsjæl med nogle nye ideer, og så sker der noget, der ikke var der før, bemærker Dominique Bouchet.

Tager (for meget) plads

I foreninger har ildsjæle ofte en meget afgørende rolle. Det ser Bjarne Ibsen, som er professor ved institut for idræt og biomekanik på Syddansk Universitet og har forsket i idræt, sundhed og civilsamfund. For uden ildsjælene ville der ikke være nogen forening.

– Mange idrætsforeningers eksistens står og falder med, om der er ildsjæle. Det er *modellen*. 9/10 af arbejdet udføres af frivillige og ulønnede, konstaterer han.

Men han har også iagttaget, at nogle steder kan frivillige hurtigt få en meget dominerende rolle i idrætsforeninger.

– For nogle er deres interesse hele deres liv, og deres lønarbejde og familie kommer i anden række. Der er nogle, der i den grad er synonyme med foreningen, for det er dem, alt går omkring. Og nogle gange kan det blive en ulempe, for det er svært

Bjarne Ibsen

at komme til for andre, og andre tør ikke kritisere vedkommende, fordi man er så afhængig af den person. Så kan de blive for dominerende, fastslår Bjarne Ibsen.

Det er nok et problem i sig selv, at de bliver meget dominerende. Men problemet bliver endnu større den dag, de ikke længere er en del af idrætsforeningen.

– I det øjeblik de stopper, bliver det et kæmpeproblem, fordi de efterlader et stort tomrum, og der er ikke andre, der har fået lov til at komme til, siger Bjarne Ibsen.

Bjarne Ibsen mener, at det nogle gange er det største problem, at de engagerede frivillige, ildsjælene, sommetider er bange for at overlade opgaver til andre og give andre mulighed for at gøre tingene på deres egen måde.

Det giver Tommy Krabbe Andersen ham ret i:

– De mennesker, som er fuldstændig ustyrlige, har ikke det rette fokus, og de tror, at hvis de bare gør endnu mere, så skal de nok få mere ud af det. Det sørgelige er, at de skræmmer andre væk fra at deltage, bemærker han.

Det bliver for meget

Og det er medaljens bagside, at en ildsjæl kan komme til at fylde for meget. Det kan ganske enkelt kammet over for ildsjælen.

– Der kan være ildsjæle, som får så meget medvind, at de tager over for alle andre. De tager initiativet fra alle andre, så resten bliver trætte af dem, konstaterer Dominique Bouchet, som mener, at for at en ildsjæl kan få succes, skal vedkommende have fornemmelse for andre:

– Hvis han har fornemmelse for andre, og hvis de andre er gode til at bakke op, sætte grænser og vise, hvad de vil gå

med til, så kan ildsjælen være noget yderst positivt. Men andre gange kan en ildsjæl være mindre interessant at have med at gøre, være mere selvoptaget og alt for enerådig.

Også Tommy Krabbe Andersen mener, at en ildsjæl kan ride på en så massiv bølge af succes, at han mister jordforbindelsen.

– De ildsjæle mangler en person, som kan fortælle dem, at de er på vej i den gale retning. De er omgivet af et heppekor, som uanset hvad klapper dem på ryggen. Men heppekoret klapper dem lige så stille ud over skrænten.

Ildsjæleløse samfund

Men der er måske et perspektiv, der er endnu værre. Og det er et samfund helt uden ildsjæle. Det mener Tommy Krabbe Andersen i hvert fald:

– Et samfund uden ildsjæle er et samfund, hvor man tror, at man ikke har pligt til at give noget til andre. At det hele tiden handler om at tage, om at få og om, hvad andre skal gøre for en, konstaterer han og fortsætter:

– Det ville være koldt; folk ville være upåvirkede af og ligeglade med, hvad de lavede. Lige glade med sig selv og omverdenen. Og det ville være et samfund, hvor folk var totalt rodløse. De ville ikke have noget kald. De ville ikke vide, hvad der rumstede i dem selv. De ville ikke ane, hvordan de kunne få et meningsfyldt liv.

Helt så langt går Dominique Bouchet ikke. Han er dog enig så langt, at det ville være et initiativløst samfund.

– Et samfund uden ildsjæle er som regel et samfund, der giver mindre plads til fornyelse. Alle ser hinanden an for at se, om de gør noget forkert. Der er selv-censur og gruppecensur. Et samfund med ildsjæle er som regel et samfund, hvor man lader forskellene og entusiasmen blomstre.

Ildsjælen, der skabte

Tekst | Birgit Lewandowski

Hvad kendetegner en ildsjæl? Ja, hvis vi leger med ordet, så er der ild i sjælen. Hvis vi betragter sjælen som den kilde, vi har at øse af, og hvor kærligheden har hjemme, så vil det være min definition på Aage Augustinus som ildsjæl. Aages virke som præst og menneske er båret af en ild, der brænder for kærligheden til mennesket og til fællesskabet.

Denne ild, dette engagement gjorde, sammen med Aages kirke- og menighedssyn en forskel, der kunne mærkes og føles hos mange borgere i Gl. Rye. Med utrættelig energi og evne til at begejstre og formidle, blev tro og eksistens, individ og fællesskab sat på dagsordenen og praktiseret.

I Gl. Rye havde Aage Augustinus været vikar for den stedlige sognepræst i to år og i den periode etableret mange nye tiltag og skabt et aktivt menighedsliv. Præst og menighedsråd inviterede til foredrag, højskoledage og studiekredse. Arrangementer, der skabte en platform for folkelig debat og dialog, og som samtidig var en invitation til fællesskab og samtale på tværs af alder og interesser. Arrangementer, som betød nye venner og bekendtskaber og en ny sammenhængskraft i byen.

Kirken blev som initiativtager synlig for menigmand på en ny måde og et samlingspunkt for et nyt fællesskab med troen og det levede liv som omdrejningspunkt. Det folkelige og det kirkelige mødtes.

Byens FDF-kreds og Aage Augustinus etablerede et frugtbart samarbejde omkring det kirkelige børne- og ungearbejde. Og i samarbejdet blev både kirke og præst synlig for børn, unge og forældre og blev dermed en del af deres liv, deres hverdag. Mange ikke-kirkevante fik herigennem muligheden for at opleve gudstjenesten og dens budskab formidlet på en anderledes og kreativ måde. Samtalen med folk og fæ var centrum for Aages virke som præst. Altid i samtale, altid inviterende. "Kommer du med?" Det være sig til gudstjeneste eller andre arrangementer. Aage repræsenterede en inviterende og opsøgende kirke.

At skabe en sådan vækst i kirke og samfundsliv kræver en indsats ud over det sædvanlige, og den leverede Aage Augustinus. Han var med til at skabe en kirke, der arbejdede for et aktivt menighedsliv/fællesskab, en kirke, som havde lyst og vilje til også at formidle gudstjenesten og dens budskab kreativt, og som prioriterede det kirkelige børne- og ungearbejde. En kirke, der vægtede kontakten til sine ældre borgere og var opsøgende i sin tilgang. Derfor var Aage Augustinus også inspirationskilde for en række mennesker, som havde oplevet Aage Augustinus som præst, og som tog initiativ til oprettelse af en valgmenighed i Gl. Rye med ham som valgmenighedspræst.

Gl. Rye er en meget heldig by med mange ildsjæle, hvilket betyder, at byen har et rigt foreningsliv og en stor grad af sammenhængskraft. De mange ildsjæle, de mange frivillige, der yder en indsats til det fælles, er med til at fastholde en kultur for engagement og deltagelse i byen, en kultur, hvori mennesker kan mødes og trives.

Birgit Lewandowski boede i Gl. Rye, da Aage Augustinus var vikar, og blev engageret i oprettelsen af valgmenigheden i Gl. Rye og fungerede i en periode som bestyrelsesformand for Valgmenigheden for Gl. Rye og omegn.

det som bemærkninger til dagen og vejen.

Anker Jørgensen gav en omgang

At afholdsforeningen fylder hele hans liv og også sætter sine spor i de mennesker, han møder, vidner flere beretninger om.

Ved en kongres i Specialarbejderforbundet, senere SID, i 1972 – den eneste gang, hvor Anker Jørgensen sad som formand, inden han blev statsminister i efteråret 1972 – var der en velkomstfrokost. Den obligatoriske øl ville han ikke have og sagde henvendt til en tjener: »Jeg vil gerne have det der djævelskab byttet med en grape- tonic«.

Men det kunne ikke lade sig gøre. Tjeneren blev lidt forvirret. »Hvis vi skal lave hele serveringen om, brænder det hele sammen«, sagde han.

– »Men det skal I ikke«, sagde jeg til ham. »Jeg er efter al sandsynlighed den eneste, der vil have den byttet.«

Herefter henvendte Henning Sørensen sig til Anker Jørgensen, som sad sammen med blandt andre statsminister Jens Otto Krag, og hviskede, at han ikke måtte få øllen byttet med en sodavand. »Hvad kan du ikke?!« udbrød Anker Jørgensen.

Derefter pilede Anker Jørgensen meget hurtigt ned langs siden i salen med blå skjorte og rødt slips.

– Og et øjeblik efter kom tjeneren igen og sagde: »Undskyld, naturligvis skal du have en sodavand«. Jeg plejer at sige, at sådan en oplevelse får en almindelig bajerslave ikke, griner Henning Sørensen.

Rådspladser uden alkohol

Selv som byrådsmedlem i Grenå for SF i perioden 1981-1989 blev afholdenhed et tema. For af byrådet blev han udpeget til først at være medlem af og siden formand for bevillingsnævnet i Grenå, og det fik betydning for alkoholbevillingerne.

– Jeg måtte administrere lovene, men der blev ført en mere restriktiv alkoholpolitik, mens jeg var formand.

Nuvel, der kom bevillinger, men ikke nær så mange, som det kunne have været.

I 31 år sad han i menighedsrådet i Grenå Sogn. Også der var alkohol et tema. Han fortæller, at det lykkedes for ham at få gennemført alkoholfrie nadveruddelinger, hvilket en af præsterne stadig holder fast ved.

Afholdssagen har jo en meget lille plads i nutidens debat. Er du ikke bange for at komme til at virke gammeldags med dit engagement i afholdsbevægelsen?

Henning Sørensen trækker lidt på det.

– Joeh ... På nogle områder er jeg gammeldags og konservativ. Det er jeg klar over. Men det er jeg ikke bange for. Jeg er den, jeg er, og så kan folk opfatte mig, som de vil.

Hvad giver dig håb i din kamp?

Henning Sørensen holder en sjælden pause. Men måske er det bare for at få luft nok til det næste.

– Jeg håber, at ligesom tobak er trængt ud af det offent-

lige rum ... Det havde været helt utænkeligt, da jeg var ung. Rygning er i dag stort set trængt ud af det offentlige rum. Det er mit håb, at det også sker med alkohol. Måske først når jeg er under mulde. Det ved jeg jo ikke, men det er i hvert fald mit håb.

Sætter punktum for sit virke

Det er ikke ligetil at få Henning Sørensen til at sige noget negativt om sin egen forening. Men han ved dog, at afholdsbevægelsen har det svært:

– Jeg har ikke kunnet bryde den tilbagegang, som afholdsbevægelsen har været i, siden den toppede under 1. Verdenskrig. Den får nye medlemmer, men de kan ikke talmæssigt opveje dem, som »Vorherre kalder hjem«.

Han fortæller, at formanden efter ham meget vel kan komme til at sætte punktum:

– Den, som kommer efter mig, kan måske komme til at lukke og slukke. Hvis ikke der sker den ændring i tingenes tilstand, som jeg har arbejdet på gennem hele livet, så kan det

gå sådan, at Danmarks ældste afholdsforening må lukke, lyder den mørke spådom fra Henning Sørensen.

– Vi er en organisation, der bekæmper alkohol. Uddør den holdning i vores folk, så er der ikke noget at gøre ved det. Men så har jeg i hvert fald ved mine bøger og mit virke været med til at sætte bevægelsen et mindesmærke, en bautasten. Og det er også mit håb, at det kan blive et springbræt til at komme videre.

Men du er ikke bange for, at det, som du har kæmpet for gennem hele livet, viser sig at være forgæves?

– Neej, neej. Det er jeg ikke. Jeg fortsætter med mine ungdomsidealer til det sidste. Mislukkes det – det er der jo så meget af det, vi mennesker arbejder med, der gør, så er det sådan.

Så om ikke andet, vil du være glad for, at du har fået vist fanen?

– Ja, ja, bestemt. Det er en udmærket måde at udtrykke det på. Som fanebærer. Jeg har jo holdt fanen mange gange. Også i overført betydning.

Hvor længe vil du blive ved?

Henning Sørensen svarer hurtigt. Som om han læser op af en bog:

– Så længe jeg lever, vil jeg gale.

Han fortæller, at udsagnet står på Vilhelm Becks gravsten, Indre Missions stifter. Og han synes, at det er meget dækkende for ham selv.

– Jeg kan jo stå i den situation, at jeg bliver dement. Men så længe jeg er klar i tanken, vil jeg blive ved. Jeg bruges meget som foredragsholder på højskoler, sognegårde, i fagforeninger og i seniorklubber, og min ønskedød er at falde om på en talerstol, konstaterer den 78-årige foredragsholder, afholdsmand, militærnægter, pacifist, forfatter, politiker, debattør og hurtigsnakker Henning Sørensen.

Åh ja, og så er Henning Sørensen også pensioneret skraldemand. Men det havde han næsten ikke tid til at fortælle om.

– I det øjeblik slog det ned i mig. »Det vil du føre videre.« Og det har jeg altså gjort lige siden.

Hjælp en ildsjæl

Tekst | Stefan Vase

Vi kender alle nogle ildsjæle, men vi ved måske ikke altid, hvad vi kan gøre for at hjælpe dem – og hvad vi kan gøre for, at de vil føle vores hjælp som en hjælp. Men der er en række ting, man kan gøre.

For det første: Det letteste er blot at spørge, om der er noget, man kan hjælpe med.

For det andet: Ros ikke. Ildsjæle er immune over for ros. De er sikkert blevet rost mange gange, så din ros er blot en dråbe i vandet. Gør i stedet noget for vedkommende. Det kan ildsjælen forholde sig til.

For det tredje: Hjælp ildsjælen med at gøre ham bevidst om, hvad det er, han brænder for. Så brænder han ikke forgæves.

For det fjerde: Lad ikke ildsjælen køre ud over skrænten. Vær stopklods for ildsjælen, inden det bliver for sent, og ildsjælens ild slukkes.

Kilde | Tommy Krabbe, ildsjael.dk

